Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

23 януари 2014 година*

„Неизпълнение на задължения от държава членка — Свободно предоставяне на услуги — Свободно движение на капитали — Данък върху доходите — Вноски по пенсионно-спестовен план — Данъчно облекчение, приложимо само при вноски в установени в същата държава членка институции или фондове — Съгласуваност на данъчната система — Ефективност на данъчния контрол“

По дело C-296/12

с предмет иск за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 258 ДФЕС на 14 юни 2012 г.,

Европейска комисия, за която се явяват R. Lyal и W. Roels, в качеството на представители,

ищец,

срещу

Кралство Белгия, за което се явяват J.-C. Halleux и M. Jacobs, в качеството на представители,

ответник,

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: E. Juhász, председател на състав, D. Šváby и C. Vajda (докладчик), съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

* Език на производството: нидерландски.

Решение

1 С исковата си молба Европейската комисия иска от Съда да установи, че Кралство Белгия не е изпълнило задълженията си по членове 56 ДФЕС и 63 ДФЕС, като е приело и оставило в сила данъчното облекчение за вноски по пенсионно-спестовни планове, доколкото то се прилага само за вноските, изплатени на установени в Белгия институции или фондове.

Белгийското право

2 Съгласно член 34, параграфи 1—3 от Кодекса за данъците върху доходите от 1992 г. (наричан по-нататък „CIR 1992“):

„1. Пенсиите, рентите и заместващите ги плащания включват, независимо от лицето, което ги дължи, от бенефициера, от квалификацията и от подробните правила за тяхното определяне и предоставяне:

[…]

3° доходите от пенсионно-спестовни планове, открити в съответствие с член 145/8.

2. Доходите от пенсионно-спестовни планове включват:

1° спестените средства по колективна или индивидуална спестовна партида;

2° пенсиите, рентите, капиталите и сумите при предсрочно прекратяване на полици по спестовен застрахователен договор;

[…]

3. Облагаемият размер на спестените средства по параграф 2, 1° е произтичащият от капитализацията при годишен лихвен процент от 4,75 % на общия размер на внесените по партидата нетни суми, взети предвид за целите на данъчното облекчение.

[…]“.

3 Член 39, параграф 2, 3° от CIR 1992 предвижда, че пенсиите, допълнителните пенсии, рентите, капиталите, спестените средства и сумите при предсрочно прекратяване на полици са освободени от данък, ако са изплатени от спестовна партида или по спестовен застрахователен договор, за които не е предоставено предвиденото в член 145/1, 5° от този кодекс данъчно облекчение.

4 Член 145/1 от CIR 1992 предвижда:

„При спазване на ограниченията и условията, предвидени в членове 145/2—145/16, се допуска данъчно облекчение, изчислено въз основа на следните […] разходи:

[…]

5° за вноски по пенсионно-спестовни планове;

[…]“.

5 Член 145/8, първа алинея от CIR 1992 гласи следното:

„За целите на предвиденото в член 145/1, 5° облекчение за пенсионно-спестовни планове се вземат предвид окончателно платените в Белгия суми:

1° или по колективна спестовна партида;

2° или по индивидуална спестовна партида;

3° или за премии по спестовен застрахователен договор“.

6 Член 145/11 от CIR 1992 предвижда, че дружеството, управляващо пенсионно-спестовен фонд, лицензиран в съответствие с член 145/16 от този кодекс, е длъжно да използва активите на този фонд и доходите от тези активи, след приспадане на разходите, единствено за инвестициите и в пределите, предвидени в посочения член 145/11.

7 Съгласно членове 145/12 и 145/13 от посочения кодекс разпоредбите на член 145/11 се прилагат и за индивидуални спестовни партиди, както и за спестовни застраховки.

8 Член 145/15 от CIR 1992 гласи:

„Колективни или индивидуални спестовни партиди могат да откриват само образуванията по член 56, параграф 1. С приет след обсъждане в Министерски съвет указ кралят може при определените от него условия да разреши това и на борсовите дружества по белгийското право.

Спестовни застрахователни договори могат да сключват само застрахователните дружества, предлагащи застраховка „Живот“ съгласно Закона за контрола върху застрахователните дружества от 9 юли 1975 г.“.

9 В член 145/16, 1° от CIR 1992 колективната спестовна партида се определя като дялове в пенсионно-спестовни фондове, получили лицензия от министъра на финансите при определените от краля условия, с оглед на натрупването на налични спестени средства, изплащани в случай на смърт или доживяване до определена възраст.

10 Член 63/5, параграф 1 от Кралския указ за прилагане на Кодекса за данъците върху доходите от 1992 г. (наричан по-нататък „AR/CIR 1992“) предвижда, че в срок от два месеца от края на всяка календарна година, през която са изплащани вноски по пенсионно-спестовен план, институциите и дружествата по член 145/15 от CIR 1992 предоставят на компетентните в областта на прякото данъчно облагане органи копия от удостоверенията, които са издали на титулярите на спестовни партиди или на сключилите спестовен застрахователен договор лица.

11 В член 63/6, параграф 1 от AR/CIR 1992 са посочени документите, които управляващите дружества трябва да представят при подаване на заявление за лицензиране на белгийски спестовен фонд като пенсионно-спестовен фонд. В параграф 2 от същия член се предвижда задължението на управляващите дружества да уведомяват министъра на финансите за промените в тези документи, както и да му представят годишните финансови отчети.

12 Съгласно член 63/7 от AR/CIR 1992, за да се следи дали са спазени условията по член 145/11 от CIR 1992, управляващите дружества трябва най-късно в срок от един месец от края на всяко пълно календарно тримесечие от лицензирането на фонда да предоставят на министъра на финансите документи, в които е описано подробно състоянието на фонда към края на последния работен за банките ден на всеки месец от всяко пълно календарно тримесечие.

13 В член 63/8 от AR/CIR 1992 се уточнява в кои случаи може да бъде отнета лицензията на пенсионно-спестовен фонд.

Досъдебна процедура

14 С писмо от 18 октомври 2006 г. Комисията приканва Кралство Белгия да представи становище по съвместимостта с Договора за ЕО и със Споразумението за създаване на Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3) на някои разпоредби от белгийското законодателство относно данъчното облекчение за вноските по пенсионно-спестовни планове. Тази държава членка отговаря на писмото на 8 февруари 2007 г.

15 На 22 март 2010 г. Комисията изпраща мотивирано становище на Кралство Белгия, в което приема, че тази държава членка не е изпълнила задълженията си по членове 56 ДФЕС и 63 ДФЕС, както и по членове 31 и 40 от Споразумението за създаване на Европейското икономическо пространство, и я приканва да вземе необходимите мерки, за да се съобрази с това становище в срок от два месеца, считано от получаването му.

16 Тъй като намира отговора на Кралство Белгия от 13 юли 2010 г. на посоченото становище за незадоволителен, Комисията предявява настоящия иск.

По иска

Доводи на страните

17 Комисията отбелязва, от една страна, че управлението на пенсионно-спестовните фондове е услуга по смисъла на член 56 ДФЕС. Според нея обстоятелството, че вноските в такива фондове дават право на данъчно облекчение само ако са изплатени на установени в Белгия финансови институции, е пречка за свободното предоставяне на услуги както за получателите на тази услуга, така и за доставчиците, които не са установени на територията на посочената държава.

18 От друга страна, според Комисията както внасянето на суми по индивидуална или колективна партида, така и плащането на премии за застраховка „Живот“ попадат в обхвата на движенията на капитали по смисъла на член 63 ДФЕС. Предоставянето на данъчно облекчение за тези вноски или премии, платени само на установени в Белгия институции, възпрепятствало свободното движение на капитали, тъй като възпирало белгийските граждани, плащащи такива вноски или сключващи договори за застраховка, да заплащат суми по пенсионно-спестовни планове на институции, които не са установени на територията на посочената държава.

19 Според Комисията посочените пречки не могат да бъдат обосновани с необходимостта да се гарантира съгласуваността на белгийската данъчна система. В това отношение доводът, че националните норми са симетрични, тъй като предвиждат освобождаване от данък на пенсиите и обезщетенията, ако за свързаните с тях вноски и премии не е приложено данъчно облекчение, вече бил отхвърлен от Съда в Решение от 30 януари 2007 г. по дело Комисия/Дания (C-150/04, Сборник, стр. I-1163).

20 Освен това Комисията смята, че Кралство Белгия не е изпълнило изискването за съгласуваност на данъчната система в сключените от него с други държави членки спогодби за избягване на двойното данъчно облагане, тъй като в редица от тях се предвиждало, че правомощие да облага пенсиите и други сходни доходи, има държавата, в която пребивава бенефициерът. В случаите на спогодби, в които това правомощие се предоставя на държавата по източника на посочените

доходи, изискването за съгласуваност на данъчната система не могло да обоснове въпросните пречки, тъй като тази държава можела да обложи получените от бенефициера суми дори ако последният се премести в другата договаряща държава.

21 Що се отнася до обосновката, изведена от защита на инвестиращите в пенсионно-спестовни планове граждани, Комисията смята, че сигурността на инвестираните средства може да бъде гарантирана, без да е необходимо да се изисква вноските и премиите да бъдат заплащани само на установени в Белгия институции или фондове, тъй като предвидените в белгийското законодателство задължения в областта на инвестирането, лицензирането и изготвянето на доклади могат да бъдат изпълнявани и от установени в други държави членки финансови институции. Упражняването на контрол за изпълнението на задължението за изготвяне на доклади било възможно и поради факта че представянето на доклади било условие за получаване на лицензия и за запазване на издадената на институция или фонд лицензия. От друга страна, Кралство Белгия можело да се позове на Директива 77/799/ЕИО на Съвета от 19 декември 1977 година относно взаимопомощта между компетентните органи на държавите членки в областта на прякото и непрякото данъчно облагане (ОВ L 336, стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 1, стр. 21), изменена с Директива 92/12/ЕИО на Съвета от 25 февруари 1992 година (ОВ L 76, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 1, стр. 129, наричана по-нататък „Директива 77/799“), за да получи сведения от данъчнозадължените лица и да контролира чуждестранните финансови институции.

22 Кралство Белгия признава, че разглежданата белгийска пенсионно-спестовна схема представлява ограничение на свободното предоставяне на услуги, както и на свободното движение на капитали. То посочва обаче, че това ограничение може да бъде обосновано от императивни съображения от общ интерес.

23 В това отношение то изтъква, на първо място, вътрешната съгласуваност на данъчната система и твърди, че белгийската пенсионно-спестовна схема е в съответствие с Решение от 28 януари 1992 г. по дело Bachmann (C-204/90, Recueil, стр. I-249) и Решение от 28 януари 1992 г. по дело Комисия/Белгия (C-300/90, Recueil, стр. I-305), в които Съдът изисква по-специално да е налице пряка връзка между данъчното облекчение и ефективната данъчна тежест. Всъщност съгласно член 34, параграф 1, 3° от CIR 1992 пенсиите по принцип били облагаеми, но съгласно член 39, параграф 2, 3° от посочения кодекс те били освободени от данък, когато предвиденото в член 145/1, 5° от кодекса данъчно облекчение не е предоставено за вноските по пенсионно-спестовните партиди или за премиите по спестовна застраховка, какъвто бил случаят, когато посочените партиди и спестовни застраховки се управлявали от установени извън Белгия институции.

24 Освен това Кралство Белгия отбелязва, че е положило усилия, за да се гарантира съгласуваността на данъчната система в спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане, като се предостави на държавата по източника правомощието да облага пенсиите и другите сходни доходи, но признава, че не е успяло да наложи това правило в сключените с някои държави членки спогодби.

25 На второ място, Кралство Белгия изтъква необходимостта от ефективен данъчен контрол. От една страна, то подчертава, че белгийските данъчни органи могат да упражняват контрол върху предоставянето на данъчното облекчение за вноските по пенсионно-спестовни планове и да гарантират събирането на дължимия данък върху получените суми по-специално по силата на член 63/5 от AR/CIR 1992, който предвижда задължения на финансовите институции и пенсионно-спестовните фондове за предоставяне на информация на данъчните органи относно издадените на данъчнозадължените лица удостоверения.

26 От друга страна, Кралство Белгия изтъква защитата на интересите на вложителите, за да им бъде гарантирано изплащането на дължимата пенсия. Тази защита се предоставяла с член 145/11 от посочения кодекс и членове 63/6—63/8 от AR/CIR 1992, които уреждали по-специално процедурата по лицензиране на пенсионно-спестовните фондове и възможността за отнемане на лицензия и предвиждали задължения в областта на инвестирането и изготвянето на доклади. Според посочената държава членка разпоредбите на правото на Съюза в областта на обмена на информация между държавите членки предвиждат тежки и бавни процедури, които следователно не гарантират, че установените в други държави членки институции и фондове изпълняват тези задължения.

Съображения на Съда

27 Съгласно постоянната съдебна практика, макар прякото данъчно облагане да е от компетентността на държавите членки, последните все пак трябва да упражняват правомощията си в тази област, като спазват правото на Съюза (вж. Решение от 25 октомври 2012 г. по дело Комисия/Белгия, C-387/11, точка 36 и цитираната съдебна практика).

По неизпълнението на задълженията по член 56 ДФЕС

28 В самото начало следва да се отбележи, че в областта на пенсионно-спестовните планове финансовите институции и застрахователните дружества, включително управляващите лицензирани пенсионно-спестовни фондове дружества, предоставят услуги по смисъла на член 57 ДФЕС. Всъщност става въпрос за услуги, които обикновено се предоставят срещу възнаграждение, чиято основна характеристика е, че то представлява насрещна парична престация за разглежданите услуги (вж. Решение от 3 октомври 2002 г. по дело Danner, C-136/00, Recueil, стр. I-8147, точка 26).

29 Следва също да се подчертае, че от гледна точка на единния пазар и с оглед на осъществяването на неговите цели член 56 ДФЕС не допуска прилагането на каквато и да било национална правна уредба, която прави предоставянето на услуги, по смисъла на член 57 ДФЕС, между държавите членки по-трудно, отколкото предоставянето на услуги в рамките на определена държава членка (вж. Решение по дело Комисия/Дания, посочено по-горе, точка 38 и Решение от 6 юни 2013 г. по дело Комисия/Белгия, C-383/10, точка 42).

30 В случая Кралство Белгия не оспорва факта, че разглежданите разпоредби от CIR 1992 представляват пречки за свободното предоставяне на услуги.

31 Всъщност вследствие на предоставянето на данъчното облекчение по член 145/1, 5° от CIR 1992 само за вноски по пенсионно-спестовни планове, изплатени на установени в Белгия финансови институции, свободното предоставяне на услуги в областта на пенсионно-спестовните планове от други държави членки е по-трудно, отколкото предоставянето на услуги в рамките на Кралство Белгия. Тази пенсионно-спестовна схема може да възпре както местните за Белгия данъчнозадължени лица да откриват индивидуални или колективни спестовни партиди или да сключват спестовни застраховки с финансови институции, установени в различна от Кралство Белгия държава членка, така и посочените институции да предлагат услуги на белгийския пазар (вж. в този смисъл Решение по дело Danner, посочено по-горе, точка 31 и Решение от 5 юли 2007 г. по дело Комисия/Белгия, C-522/04, Сборник, стр. I-5701, точка 39).

32 Съгласно установената съдебна практика обаче националните мерки, които биха могли да затруднят или да възпрепятстват упражняването на основните свободи, гарантирани от Договора за функционирането на ЕС, могат все пак да бъдат допуснати, при условие че те

преследват цел от обществен интерес, че са в състояние да гарантират осъществяването на тази цел и че не надхвърлят необходимото за постигането ѝ (вж. по-специално Решение от 6 юни 2013 г. по дело Комисия/Белгия, посочено по-горе, точка 49 и цитираната съдебна практика).

33 Също така съгласно постоянната съдебна практика, когато националните органи приемат мярка за дерогация на установен от правото на Съюза принцип, те трябва да докажат за всеки конкретен случай, че посоченото условие е изпълнено. Съображенията, на които може да се позовава дадена държава членка, следва да се придружават от анализ на пригодността и пропорционалността на приетата от тази държава мярка, както и от точни доказателства в подкрепа на доводите ѝ (вж. Решение от 14 юни 2012 г. по дело Комисия/Нидерландия, C-542/09, точка 81 и цитираната съдебна практика).

34 Кралство Белгия изтъква, на първо място, необходимостта от запазване на съгласуваността на белгийската данъчна система, като се позовава на симетрията в спорния режим, съгласно който доходите от пенсионно-спестовни планове се облагат, когато за изплащаните по тях вноски е предоставено данъчно облекчение, но са освободени от данък при липса на такова облекчение.

35 В това отношение Съдът вече е приел, че необходимостта от запазване на съгласуваността на данъчен режим може да обоснове ограничение на упражняването на свободите на движение, гарантирани от Договора за функционирането на ЕС, но че тази необходимост изисква наличието на пряка връзка между определено данъчно облекчение и свързаната с него данъчна тежест (вж. в този смисъл Решение по дело Комисия/Дания, посочено по-горе, точка 70 и Решение от 4 юли 2013 г. по дело Argenta Spaarbank, C-350/11, точки 41 и 42).

36 В случая е вярно, че съществува връзка между данъчното облекчение, което може да бъде предоставено за вноските по пенсионно-спестовни планове, и облагането на доходите от такива планове. Всъщност съгласно член 39, параграф 2, 3° от CIR 1992 пенсиите, допълнителните пенсии, рентите, капиталите, спестените средства и сумите при предсрочно прекратяване на полици са освободени от данък, ако са изплатени от спестовна партида или по спестовен застрахователен договор, за които не е предоставено предвиденото в член 145/1, 5° от този кодекс данъчно облекчение (вж. в този смисъл Решение по дело Bachmann, посочено по-горе, точка 21 и Решение от 28 януари 1992 г. по дело Комисия/Белгия, посочено по-горе, точка 14).

37 Въпреки това, както констатира Съдът в точка 71 от посоченото по-горе Решение по дело Комисия/Дания относно режим, предвиждащ сходна връзка между възможността за приспадане на вноските по пенсионнозастрахователен план и облагането на съответните плащания по него, факторът, който може да накърни съгласуваността на разглеждания белгийски режим, е наличието на прехвърляне на пребиваването на данъчнозадълженото лице между датата на изплащане на вноските по пенсионно-спестовния план и получаването на доходи от него, а не толкова фактът, че управляващата пенсионно-спестовния план финансова институция е установена в друга държава членка.

38 Всъщност, когато данъчнозадължено лице, открило пенсионно-спестовен план в установена в Белгия финансова институция, се ползва от данъчно облекчение за платените по този план вноски и впоследствие, преди настъпване на изискуемостта на доходите по него, прехвърли пребиваването си в друга държава членка, Кралство Белгия се лишава от правомощието да обложи тези доходи, поне в случаите, в които е сключило спогодба за избягване на двойното данъчно облагане, съгласно която пенсиите и другите сходни доходи се облагат с данък само в държавата по пребиваване на бенефициера (вж. в този смисъл Решение по дело Комисия/Дания, посочено по-горе, точка 72).

39 За сметка на това откриването на пенсионно-спестовен план във финансова институция, установена в различна от Кралство Белгия държава членка, само по себе си не може да накърни съгласуваността на спорния режим. Всъщност не съществува пречка Кралство Белгия да

упражни правомощието си за облагане на доходите от пенсионно-спестовен план, изплатени от установена в друга държава членка финансова институция на данъчнозадължено лице, което продължава да пребивава в Белгия в момента на получаването им, като насрещна престация за вноските, за които е предоставено данъчно облекчение (вж. в този смисъл Решение по дело Комисия/Дания, посочено по-горе, точка 73).

40 Следователно спорният режим, съгласно който по принцип не се предоставя данъчно облекчение за вноски по пенсионно-спестовен план, управляван от финансова институция, установена в различна от Кралство Белгия държава членка, не би могло да се обоснове с необходимостта от запазване на съгласуваността на данъчната система.

41 На второ място, Кралство Белгия иска да обоснове разглеждания режим, като се позовава на необходимостта от ефективен данъчен контрол.

42 В това отношение в постоянната съдебна практика се приема, че необходимостта да се гарантира ефективността на данъчния контрол може да обоснове ограничение на основните свободи (Решение от 6 юни 2013 г. по дело Комисия/Белгия, посочено по-горе, точка 51).

43 Следва да се припомни, че държава членка може да се позове на Директива 77/799, за да получи от компетентните органи на друга държава членка всяка необходима информация, която би ѝ позволила правилно да определи размера на посочените в същата директива данъци (вж. Решение от 19 ноември 2009 г. по дело Комисия/Италия, C-540/07, Сборник, стр. I-10983, точка 60).

44 Освен това няма никаква пречка белгийските данъчни органи да изискат от данъчнозадълженото лице доказателствата, които те считат за необходими с оглед на правилното определяне на съответните данъци, и евентуално да откажат предоставянето на искането данъчно облекчение, ако тези доказателства не бъдат представени (вж. в този смисъл Решение от 11 октомври 2007 г. по дело ELISA, C-451/05, Сборник, стр. I-8251, точка 95 и Решение от 6 юни 2013 г. по дело Комисия/Белгия, посочено по-горе, точка 54).

45 При тези обстоятелства не би могло да се приеме, че разглежданият режим се обосновава с необходимостта от ефективен данъчен контрол.

46 От друга страна, Кралство Белгия не би могло основателно да се позове на защитата на интересите на вложителите, а именно да им бъде гарантирано изплащането на дължимата пенсия, във връзка с целта за осигуряване на ефективен данъчен контрол, който е насочен към борба с данъчните измами (вж. по аналогия Решение от 13 март 2008 г. по дело Комисия/Испания, C-248/06, точка 34 и Решение от 5 юли 2012 г. по дело SIAT, C-318/10, точка 44), а не към защита на данъчнозадължените лица.

47 Тъй като може да се приеме, че тази защита спада към императивното съображение от общ интерес, свързано със защитата на потребителите, се налага изводът, че Кралство Белгия не е доказало, че разглежданите разпоредби не надхвърлят необходимото за постигане на изтъкнатата цел.

48 В това отношение в писмената си защита Кралство Белгия не е доказало, че няма други средства за защита на потребителите освен изключването като цяло на възможността да се предостави свързаното с пенсионно-спестовните планове данъчно облекчение, когато плащанията се извършват в полза на институции или фондове, съответно установени или управлявани в други държави членки.

49 При тези обстоятелства не би могло да се приеме обосновка, изведена от защитата на данъчнозадължените лица.

50 От посочените по-горе съображения следва, че произтичащата от разглеждания режим пречка за свободното предоставяне на услуги не може да бъде обоснована с изтъкнатите от Кралство Белгия цели.

По неизпълнението на задълженията по член 63 ДФЕС

51 Тъй като разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС относно свободното предоставяне на услуги не допускат спорния режим, не е необходимо той да бъде разглеждан отделно и с оглед на член 63 ДФЕС относно свободното движение на капитали (вж. в този смисъл Решение по дело Комисия/Дания, точка 76 и Решение от 6 юни 2013 г. по дело Комисия/Белгия, точка 74, посочени по-горе).

52 Ето защо следва да се констатира, че като е приело и оставило в сила данъчното облекчение за вноските по пенсионно-спестовни планове, доколкото то се прилага само за вноските, изплатени на установени в Белгия институции и фондове, Кралство Белгия не е изпълнило задълженията си по член 56 ДФЕС.

По съдебните разноски

53 Съгласно член 138, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. След като Комисията е направила искане за осъждането на Кралство Белгия и последното е загубило делото, то трябва да бъде осъдено да заплати съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (десети състав) реши:

1) Като е приело и оставило в сила данъчното облекчение за вноските по пенсионно-спестовни планове, доколкото то се прилага само за вноските, изплатени на установени в Белгия институции и фондове, Кралство Белгия не е изпълнило задълженията си по член 56 ДФЕС.

2) Осъжда Кралство Белгия да заплати съдебните разноски.

Подписи